

Tiha diplomacija – diplomacija bez galame javnosti

Ksenija Jurišić

Na svjemu prvom susretu u Trakošćanu 31. srpnja 2009. hrvatska premijerka Jadranka Kosor i slovenski premijer Borut Pahor dogovorili su se da će problem slovenske blokade hrvatskih pristupnih pregovora i višegodišnjega graničnog spora riješiti "tihom diplomacijom". U svojem prvom članku što ga je napisala nakon što je preuzela dužnost povjerenice za vanjske poslove i sigurnosna pitanja Europske Unije, objavljenom 17. prosinca iste godine, uz određivanje najvažnijih ciljeva i zadataka koje treba obaviti u svojoj novoj ulozi, Catherine Ashton napisala je da je uvjerenjena kako mnogo toga može biti ostvareno "tihom diplomacijom". To su samo dva od brojnih primjera uporabe izraza "tiha diplomacija" u međunarodnome i domaćem javnom govoru iz kojih se ne može jasno, jednoznačno i cjelovito odrediti što bi taj pojam trebao obuhvatiti i označavati. U prvom je primjeru tiha diplomacija pregovaračko sredstvo, a u drugome strategija ostvarivanja vanjskopolitičkog programa.

Tiha diplomacija olakšava stvaranje mehanizama za jačanje dijaloga i suradnje među različitim pojedincima, skupinama i državama. No, katkad potiče neostvariva očekivanja javnosti, upravo onako kako pridjev "tiha" često navodi na njezino pogrešno poistovjećivanje s tajnom diplomacijom. Tiha diplomacija razlikuje se i od "diplomacije topovnjača" ili "diplomacije prisile" koja podupire uporabu sile ili prijetnju silom, kao i od "javne diplomacije" u čijoj je srži vješto korištenje javnosti. Ona se sastoji od više međusobno povezanih diplomatskih aktivno-

sti – redovitih formalnih i neformalnih susreta, osnutka radnih skupina, rasprava i prihvaćanje različitih ideja i inicijativa i sl., koje se obično poduzimaju iza javne pozornice, daleko od očiju javnosti, jer se smatra da će biti učinkovitije u pronalaženju dogovornog rješenja, budući da nijedna strana neće biti izložena osudi javnosti zato što je prihvatila uvjete druge. To je tradicionalni i najomiljeniji način djelovanja profesionalnih ili karijernih diplomata, kao i razlikovno obilježje operativnoga vanjskopolitičkog stila nekih država – na primjer, američke administracije predsjednika Cartera u vođenju politike ljudskih prava, jer se njome onemogućuju nacionalističke protureakcije i javno iskazivanje nezadovoljstva zbog mogućih pritisaka izvana. Ona jača položaj vođa koji su iskazali pripravnost da promijene politiku i olakšava suočavanje s kritičarima i protivnicima. U tom smislu može poslužiti i kao sredstvo za spašavanje obraza.

Svrha joj je da pomiri i uskladi suprotstavljene interese, stvarajući okružje za konstruktivan razgovor u kojem uključene strane mogu mirno i razložno obrazlagati svoja stajališta i interese, razmotriti moguće opcije i nepristrane savjete, uz neprestano uvažavanje zabrinutosti druge strane i reputacije sugovornika, bez pozornosti javnosti kada je to nužno i bez izazivanja novih nesuglasica gdje god je to moguće. Ona nije znak slabosti, nego umijeće približavanja suprotstavljenih interesa koje se usredotočuje na načela, a ne na strane u sporu. Da bi ostvarila namjeravani rezultat, tiha diplomacija mora biti dosljedna, ustrajna i koordinirana.

Suočen s kritičarima svog pristupa u odnosima prema Zimbabweu, nekadašnji južnoafrički predsjednik Thabo Mbeki izjavio je da ne zna "što tiha diplomacija znači. Svaka je diplomacija tiha. Ako ima galame, nema diplomacije".